

Список використаних джерел:

1. Горбатенко, Д.С. Відмінність у процесуальному становищі спеціаліста та експерта в цивільному процесі [Текст] / Д.С. Горбатенко, А.В. Солонар // Науково-теоретична конференція викладачів, аспірантів, співробітників та студентів юридичного факультету : тези доповідей: у 3-х ч., Суми, 20 квітня 2011 р. / Відп. за вип. : С.І. Дегтярьов, В.І. Горевий. – Суми : СумДУ, 2011. – Ч. 2. – С. 28-31.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та доповн. станом на 6 березня 2014 р. : (офіц. текст). – К.: Паливода А.В., 2014. – 328 с. – (Кодекси України).
3. «Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події» : наказ МВС України від 03.11.2015 № 1339, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за № 1392/27837.
4. Закон України «Про судову експертизу» від 25 лютого 1994 р. № 4038-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

Власюк М.М.

студентка,

Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Прокурор – учасник кримінального провадження, на якого законом покладено виконання у кримінальному провадженні функцій нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, а також підтримання державного обвинувачення в суді [1, ст. 121; 3, ст. 5].

В основі правового статусу прокурора в кримінальному провадженні лежать конституційні норми, які мають засадниче значення для галузевого законодавства (статті 121-123 Конституції України). Крім того, правовий статус прокурора визначається КПК, ЗУ «Про прокуратуру», положеннями міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Важливого значення у регулюванні правового статусу прокурора відіграють підзаконні акти, зокрема, накази Генерального прокурора України, в яких містяться положення, спрямовані на підвищення ефективності прокурорської діяльності, вирішення завдань прокурора в кримінальному провадженні, створення необхідних умов для реалізації

ним покладених на нього державою функцій. У своїй діяльності прокурори зобов'язані дотримуватися етичних норм, які містяться у Кодексі професійної етики та поведінки працівників прокуратури [5, с. 118]. Так, згідно статтею 121 Конституції України – фундаментальними положеннями щодо основних напрямів діяльності або функцій органів прокуратури України є: підтримання державного обвинувачення в суді; нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство; нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян [1, ст. 121]. Також, необхідно виокремити статті 36 та 37 КПК, де зазначаються основні повноваження, призначення та зміна прокурора у кримінальному процесі. Згідно ст. 36 КПК, прокурор, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог цього Кодексу, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові та інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення прокурора [2, ст. 36]

При здійсненні процесуального керівництва прокурор організовує процес досудового розслідування, визначає напрямки розслідування, координує процесуальні дії, сприяє створенню умов для нормального функціонування слідчих, забезпечує додержання у процесі розслідування вимог законів України. Функція прокурора у кримінальному процесі є одним із найбільш дискусійних понять процесуальної теорії. У діяльності прокурора виокремлюють 4 напрями: 1) нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування; 2) процесуальне керівництво досудовим розслідуванням; 3) обвинувачення, здійснюване під час досудового розслідування; 4) підтримання державного обвинувачення у суді [4, с. 56]

Нагляд – це діяльність прокурора із забезпечення верховенства права, точного і однакового його розуміння і виконання, дотримання законів органами виконавчої влади, досудового слідства, забезпеченням прав і свобод людини у діяльності підприємств установ, організацій та посадовими особами. Прокурор втрачає наглядові повноваження під час розгляду справи в суді. Він також не може виконувати нагляд виконання повноважень слідчого судді на досудовому слідстві.

У суді прокурор, реалізуючи функцію обвинувачення чи представництва інтересів громадян та держави, стає однією з сторін процесу і, не маючи владних чи контрольних повноважень на рівних зі

стороною захисту умовах у змагальному процесі, має реалізовувати покладені на нього задачі.

Представництво прокурором інтересів громадян чи держави в суді полягає у здійсненні прокурором від імені держави процесуальних та інших дій, спрямованих на забезпечення інтересів держави та захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, у разі неспроможності ними самотійно їх захищати. Частково функція представництва може здійснюватись і в стадії досудового розслідування [4, с. 57].

Підтримка державного обвинувачення – одна з функцій прокурора, яка полягає в безпосередній його участі в розгляді судом справи і використанні повноважень обвинувача для всебічного дослідження доказів, захисту прав потерпілого та інших учасників процесу, забезпечення правосуддя і невідворотності кримінальної відповідальності за вчинений злочин.

Прокурор, здійснюючи нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, згідно із ст. 36 КПК України уповноважений: 1) починати досудове розслідування за наявності підстав, передбачених цим Кодексом; 2) мати повний доступ до матеріалів, документів та інших відомостей, що стосуються досудового розслідування; 3) доручати органу досудового розслідування проведення досудового розслідування; 4) доручати слідчому, органу досудового розслідування проведення у встановлений прокурором строк слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій або давати вказівки щодо їх проведення чи брати участь у них, а в необхідних випадках – особисто проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії у передбаченому законом порядку; 5) приймати процесуальні рішення у випадках, передбачених цим Кодексом, у тому числі щодо закриття кримінального провадження та продовження строків досудового розслідування за наявності підстав, передбачених цим Кодексом; 6) погоджувати або відмовляти у погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій у випадках, передбачених цим Кодексом, чи самотійно подавати слідчому судді такі клопотання; 7) повідомляти особі про підозру; 8) пред'являти цивільний позов в інтересах держави та громадян, які через фізичний стан чи матеріальне становище, недосягнення повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність неспроможні самотійно захистити свої права, у порядку, передбаченому цим Кодексом та законом; та інші.

Прокурор не може брати участі в досудовому розслідуванні і (або) судовому розгляді і підлягає відводу (самовідводу) за наявності обставин, визначених у ст. 77 КПК:

1) якщо він є заявником, потерпілим, цивільним позивачем, цивільним відповідачем, членом сім'ї або близьким родичем сторони, заявника, потерпілого, цивільного позивача або цивільного відповідача;

2) якщо він брав участь у цьому самому провадженні як слідчий суддя, суддя, захисник або представник, свідок, експерт, спеціаліст, перекладач;

3) якщо він особисто, його близькі родичі чи члени його сім'ї заінтересовані в результатах кримінального провадження, або існують інші обставини, які викликають обгрунтовані сумніви в його неупередженості [2, ст. 77].

Отже, прокурор у кримінальному процесі, виконуючи функцію нагляду, керівництва слідством, чи функцію обвинувачення, має бути об'єктивним, неупередженим і не зацікавленим у справі. Він не повинен бути втіленням строгості, нетерпимості і ненависті до обвинувачуваного, яке б тяжке кримінальне правопорушення не розслідувалося чи розглядалося судом. І немає нічого жахливішого, ніж звинувачення в злочині невинуватої людини. Прокурор, як відзначав А. Ф. Коні, не повинен оздоблюватись проти підсудного, звинувачувати його, щоб не трапилось. Він повинен бути дуже обачним в обвинуваченнях, виступати спокійно, усвідомлюючи свій сумний обов'язок.

Список використаних джерел:

1. Конституція України.
2. Кримінальний процесуальний кодекс 13.04.2012 № 4651-VI.
3. ЗУ «Про прокуратуру» від 14. 10. 2014 № 1697-VII.
4. Тертишник В. М. Кримінальний процес України. Особлива частина: підручник. Академічне видання. – К.: Алерта, 2014. – 420 с.
5. Кримінальний процес : підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц, та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. – Х.: Право, 2013. – 824 с.